

# Friluftsdagen - en kvalitativ undersökning om hur friluftsdagen är utformad på gymnasieskolorna i Västerbottens län.

Ovanstående rubrik är hämtat från det examensarbete som vi slutförde under vårterminen 2006. Tack vare UmPes stipendium kunde vi innefatta alla åtta kommuner i Västerbotten som har gymnasieskolor i vår studie. Denna artikel är en omskrivning och en sammanfattning av arbetet och måste ses som en populärvetenskaplig parafra. Hela arbetet går att finna hos UmPe.

1927 var alla skolor i Sverige tvungen att anordna femton stycken friluftsdagar per år. Ända fram till 1970 var antalet fortfarande uppe i över tio stycken men den nya läroplanen 1994, Lpf 94, medförde stora förändringar. Regeln som styrde minimiantalet friluftsdagar som skolorna var tvungen att anordna, togs bort. Det omedelbara resultatet var att antalet friluftsdagar i de svenska skolorna dramatiskt sjönk.

Syftet med arbetet var följaktligen att undersöka hur friluftsdagen är utformad på gymnasieskolorna i Västerbottens län. Frågor som vi besvarade var: Finns det fortfarande kvar friluftsdagar på skolorna i Västerbotten? Vad är i så fall syftet med dessa? Hur är de utformade? Finns det några skillnader eller likheter mellan skolorna och deras placering geografiskt?

Undersökningen har visat att friluftsdagarna lever kvar på länets gymnasieskolor fast inte med samma innehåll och metoder som tidigare. Traditionen att anordna gemensamma friluftsdagar har blivit



Figur 1. En översikt av samtliga kommuner i Västerbotten. De kommuner som är skrivna med stor röd har egna kommunala gymnasieskolor och omfattas av undersökningen

utmanad av en annan modell, den ”programvisa”. Enligt den anordnas friluftsdagen inom skolans olika program. Då dessa dagar ofta är till för att skapa en ”vi-känsla” inom klasserna och programmet är antalet aktiviteter ofta starkt begränsat. Elever och lärare utformar aktiviteterna tillsammans vilket också leder till att friluftsdagarna ofta infaller på olika dagar. Då grupperna är mindre medför detta också större flexibilitet i planering och genomförande. Längre och mer komplexa aktiviteter kan genomföras på de skolor som valt att använda sig av denna modell. Majoriteten av de intervjuade personerna föredrar det här sättet att anordna friluftsdagar. I snitt erbjuds varje elev på de sju undersökta skolorna ca två stycken friluftsdagar per år. Mest friluftsdagar har en skola i en inlandskommun som erbjuder sina elever minst fem stycken per år.

Ingen av de undersökta skolorna kunde ge någon innehållsrik eller nyanserad bild av vad friluftsliv är. Att samtliga skolor ansåg att friluftsliv skall bedrivas utomhus visar ändå på att de inte är helt fel ute i sina resonemang. Dock såg vi stora schatteringar i tolkningen av begreppet friluftsliv. En tendens är att friluftslivet minskat till förmån för aerobics och andra mer tidsenliga motionsidrotter. Vi har i undersökningen sett att skolorna genomgående, förutom vissa teoripass, tycker att allt friluftsliv skall bedrivas utomhus. Om vi tittar på de vanligast förekommande aktiviteterna i kommunerna i Västerbotten ser vi att det övervägande är utomhusaktiviteter på friluftsdagarna. Så långt stämmer skolornas intentioner med vad som verkligen anordnas. Men bara för att aktiviteterna bedrivs utomhus behöver det inte betyda att det är friluftsliv. Undersökningen har visat att det ofta är motsatsen. Skolans geografiska läge har stor betydelse för vilka aktiviteter som skolorna kan erbjuda sina elever. Ett stort avstånd till aktiviteterna ökar kostnaderna samtidigt som tiden blir en begränsande faktor. Även om viljan och engagemanget finns, begränsas möjligheterna av skolornas placering. Inlandskommunernas skolor har betydligt bättre förutsättningar än kustkommunernas möjligheter till ett varierande och innehållsrikt friluftsliv.

Johan Alm och Simon Adolfsen

